

سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری کشور

معاونت آبخیزداری، امور مراتع و بیابان

دفتر طرح مدیریت پایدار منابع آب و خاک حبله رود

طرح مدیریت پایدار منابع آب و خاک حبله رود

گزارش مرور پایانی

هوشنگ جزی

پرویز گرشاسبی

زهرا جمشیدی

سرشناسه	جزی، هوشنگ، ۱۳۴۷ -
عنوان و نام پدیدآور	طرح مدیریت پایدار منابع آب و خاک حبلرود (گزارش مرور پایانی)/تالیف هوشنگ جزی، پرویز گرشاسبی، زهره جمشیدی؛ [به سفارش] دفتر طرح مدیریت پایدار منابع آب و خاک حبلرود [سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور معاونت آبخیزداری].
مشخصات نشر	تهران: نشر پونه، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۷۰ ص.: جدول؛ ۲۲ × ۲۹ سم.
شابک	978-600-6681-57-3
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	فارسی - انگلیسی.
موضوع	توسعه پایدار -- ایران -- حبله رود
موضوع	Sustainable development -- Iran -- Hableh Rud
موضوع	خاک -- ایران -- حبله رود -- مدیریت
موضوع	Soil management -- Iran -- Hableh Rud
موضوع	آب، منابع -- ایران
موضوع	Water-supply -- Iran
موضوع	حبلرود
موضوع	Hableh Rud (Iran)
شناسه افزوده	گرشاسبی، پرویز، ۱۳۴۴ -
شناسه افزوده	جمشیدی، زهره
شناسه افزوده	طرح مدیریت پایدار منابع آب و خاک در حوزه حبلرود
رده بندی کنگره	۳۴۸۷ - ۱۳۹۶ ج ۴ ح ۲ /
رده بندی دیویی	۳۳۸ - ۹۵۵ - ۴۲
شماره کتابشناسی ملی	۲۰۰۲۶۵

خ طالقانی شرقی - خ جهان - ساختمان پونه - شماره ۶ - طبقه دوم - تلفن ۷۷۶۰۵۷۹۸

نام کتاب: طرح مدیریت پایدار منابع آب و خاک حبلرود (گزارش مرور پایانی)

تالیف: هوشنگ جزی (مدیر اجرایی ملی طرح حبلرود)

پرویز گرشاسبی (معاون آبخیزداری امور مراتع و بیابان و قائم مقام مدیر ملی طرح)

زهره جمشیدی (کارشناس طرح حبله رود)

ناشر: پونه

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

چاپ، لیتوگرافی و صحافی: پیمان نو اندیش

قیمت: رایگان

شابک: ۳ - ۵۷ - ۶۶۸۱ - ۶۰۰ - ۹۷۸

مقدمه

طی دهه‌های اخیر، همسو با رویکرد تمامی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه، جلب مشارکت نهادهای مردم در فرآیند توسعه کشور جایگاه قابل قبولی را کسب کرده است. متولیان برنامه‌ریزی، سیاست‌گزاران و کارگزاران اجرایی در کشور تلاش نموده‌اند که فرآیند نظام بین بخشی و فرا بخشی توسعه‌ی مناطق مختلف کشور در ابعاد و مقیاس‌های مختلف را از رهگذر جلب مشارکت نهادهای جوامع ذینفع بدست آورند.

اولین طرحی که در راستای دستیابی به الگو و مکانیزم جلب مشارکت مردم برای مدیریت پایدار آب و خاک کشور در یک حوزه آبخیز با وسعت و تنوع جغرافیایی نمونه شروع شد طرح مدیریت پایدار منابع آب و خاک حبله‌رود^۱ است. این طرح براساس برنامه مشترک میان دولت جمهوری اسلامی ایران و برنامه توسعه سازمان ملل متحد^۲ (UNDP) از سال ۱۳۷۶ در حوزه آبخیز حبله‌رود با مساحت ۱/۲ میلیون هکتار در دو استان تهران و سمنان به عنوان منطقه پایلوت در راستای اجرای تعهدات دولت در کنوانسیون مقابله با بیابانزایی آغاز شد.

هدف اصلی این طرح در فاز اول دستیابی به الگوهای مناسب برنامه‌ریزی، مدیریت، اجرا، بهره‌برداری و پایش و ارزشیابی منابع آب و خاک در حوزه آبخیز حبله‌رود و تعمیم و توسعه نتایج حاصله از آن به برنامه ملی حفاظت منابع طبیعی از طریق مشارکت مردم در مدیریت حوزه‌های آبخیز کشور تعیین شد. پس از اتمام فاز اول طرح بر اساس جلسه‌ای که با حضور نمایندگان وزارت جهاد کشاورزی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، وزارت امور خارجه و برنامه توسعه سازمان ملل متحد تشکیل شد و با توجه به اهمیت و ضرورت طرح حبله‌رود، مقررات و ضوابط این طرح بدلیل اولویت داشتن در برنامه‌های ملی وارد فاز دوم خود شود. تهیه الگوی مدیریت پایدار به حوزه آبخیز با هدف دستیابی به توسعه پایدار به عنوان مهمترین هدف در فاز دوم تعیین شد.

طرح حبله‌رود، موارد مرتبط با توسعه اقتصادی و اجتماعی را با ملاحظات زیست محیطی همسو ساخت و در سال‌های آغازین اجرای خود در فاز دوم، بخادریک‌دهای، یکپارچه‌نگر با توجه به معیارهای پایداری زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی را در پیش گرفت. در ادامه با انجام اقدامات اجرایی ضمن حفاظت کمی و کیفی از منابع پایه باعث افزایش اشتغال و درآمد ساکنین حوزه آبخیز شد تا گامی موثر در توسعه پایدار حوزه حبله‌رود بردارد که در زیر می‌توان به گوشه‌ای از آن‌ها اشاره نمود:

ایجاد ساختارهای مدیریتی بین بخشی، تقویت هماهنگی بین بخش‌ها، تدوین سند آمایش حوزه آبخیز حبله‌رود، تهیه برنامه پایش و ارزیابی حوزه آبخیز حبله‌رود انجام ۴۳ فعالیت در مدیریت منابع آب، انجام ۶۹ فعالیت در مدیریت سرزمین انجام ۴۴ فعالیت اقتصادی-اجتماعی، مستندسازی دانش بومی حوزه آبخیز حبله‌رود، آموزش و ظرفیت سازی، آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی

طرح حبله‌رود در دسامبر سال ۲۰۱۶ به پایان رسید ولی در بخش ملی، استان‌های تهران و سمنان از طریق بودجه استانی به کار خود ادامه خواهد داد.

در گزارش پیشرو نتیجه اقدامات این طرح در فاز دوم و جمع‌بندی و تلفیق آن‌ها براساس ۸ بخش سند فاز دوم تهیه شده است که در اینجا لازم است از معاون وزیر و رئیس محترم سازمان جنگلها، مراتع و آبخیزداری کشور به عنوان مدیر ملی طرح و تمامی دست‌اندرکاران ملی و استانی در طول اجرای این طرح طی فاز اول و دوم، به خصوص مردم محلی ساکن روستاهای پایلوت حوزه آبخیز حبله‌رود که با همکاری و مشارکت آنان این طرح به عنوان طرح برتر ملی و طرح نمونه جهادی در کشور شناخته شد قدردانی و سپاسگزاری نمایم.

پرویز گرشاسبی

معاون آبخیزداری، امور مراتع و بیابان و قائم مقام مدیر ملی طرح حبله‌رود

۱. Sustainable Management of Land and Water Resources

۲. United Nations Development Programme

فهرست مطالب

۶	فهرست واژه‌های اختصاری
۸	خلاصه‌ی اجرایی
۱۰	معرفی
۱۴	عملکرد کلی طرح
۱۴	۱-۲- موفقیت‌های طرح در مورد هدف‌های مشخص
۱۴	۱-۱-۲ عملکرد طرح در رابطه با دستاورد ۱
۱۵	۲-۱-۲ عملکرد طرح در رابطه با دستاورد ۲
۱۸	۳-۱-۲ عملکرد طرح در رابطه با دستاورد ۳
۲۰	۴-۱-۲ عملکرد طرح در رابطه با دستاورد ۴
۲۱	۵-۱-۲ عملکرد طرح در رابطه با دستاورد ۵
۲۳	۶-۱-۲ عملکرد طرح در رابطه با دستاورد ۶
۲۴	۷-۱-۲ عملکرد طرح در رابطه با دستاورد ۷
۲۵	۸-۲-۱ عملکرد طرح در رابطه با دستاورد ۸
۲۶	مرور مالی طرح
۲۷	برآورد اثرات پروژه‌های اجرایی
۳۰	درس آموخته‌ها
۳۵	جمع‌بندی
۳۶	پیوست ۱